

Spis treści

Wstęp	10
-------------	----

Rozdział I. Historyczne korzenie i okresy rozwoju psychologii

osobowości	13
1. U źródeł współczesnych teorii osobowości – wkład klasycznej psychologii ...	13
2. U źródeł współczesnych teorii osobowości – znaczenie analiz W. McDougalla	20
3. U źródeł współczesnych teorii osobowości – rola psychologii personalistycznej M. Calkins i W. Sterna	23
4. Ku współczesnym kształtom psychologii osobowości	27
4.1. Tradycje badawcze w psychologii osobowości	27
4.2. Okresy w nowożytnej psychologii osobowości	29
Podsumowanie	31

Rozdział II. Kontrowersje wokół psychologii osobowości

1. Wiedza potoczna a wiedza naukowa o osobowości	34
2. Przyrodniczy i humanistyczny model interpretacji osobowości	37
3. Kryteria teorii osobowości	40
4. Teoria osobowości jako ogólna teoria zachowania	43
5. O metodach stosowanych w psychologii osobowości	47
6. Perspektywy analizy teorii osobowości	51
7. Zasada wyróżniania kategorii teorii osobowości – propozycja autorska	57
Podsumowanie	61

Rozdział III. Człowiek jako podmiot i jego właściwości – teorie cech

1. Sięgając do przeszłości	63
2. Podstawowe sposoby i strategie interpretacji cech we współczesnej psychologii	65
3. Konstytucjonalne teorie osobowości	67
4. Cechy jako realnie istniejące struktury neuropsychiczne	71
4.1. Cechy jako właściwości adaptacyjne w propozycji C.R. Cloningera	71
4.2. Główne wątki czynnikowej teorii osobowości H.J. Eysencka	74

4.3. Neurofizjologiczne podstawy ekstrawersji i neurotyzmu – kontrowersje i propozycje	78
4.4. Humanistyczne podejście G.W. Allporta	85
Podsumowanie	93

Rozdział IV. Człowiek jako podmiot i jego właściwości

– leksykalno-statystyczne podejście do interpretacji cech osobowości	94
1. Czynnikiowa teoria cech R. Cattella	94
2. Wielka Piątka jako efekt analiz leksykalno-statystycznych	104
3. Cechy jako właściwości interpersonalne w interpretacji J.S. Wigginsa	109
4. Cechy interpersonalne w ujęciu T. Leary'ego	110
5. Cechy jako konstrukcje społeczne	112
Podsumowanie	114

Rozdział V. Kontrowersje wokół teorii cech – sytuacjonizm

a teorii cech	116
1. Sytuacjonizm jako przeciwwaga teorii cech	116
2. Sposoby rozwiązywania dylematu sytuacja–cecha – w obronie teorii cech ...	123
3. Behawioralne modele relacji podmiot–sytuacja – sięgając ku przeszłości	127
3.1. Podejście behawioralne J. Dollarda i N. Millera	127
3.2. B.F. Skinnera interpretacja osobowości	129
4. Interpretacja relacji podmiot – sytuacja w teorii pola K. Lewina	131
5. Motywacja jako podstawa wnioskowania o cechach – cechy intencjonalne J.C. Wakefielda	135
6. Interakcyjne modele cech – ogólne współczesne trendy interpretacji	139
7. Podejście interakcyjne o sposobie rozwiązywania dylematu cecha–stan	142
8. Modele oparte na społecznym uczeniu i procesach regulacji	146
8.1. Specyfika i charakterystyka zjawiska samoregulacji	146
8.2. W kierunku uczenia społecznego – propozycja J. Rottera	150
8.3. Podejście interakcyjne A. Bandury	153
8.4. Osobowość a społeczne uczenie w interpretacji W. Mischela	156
Podsumowanie	156

Rozdział VI. Podmiot kształtowany w procesie adaptacji – od natury biologicznej ku naturze kreowanej przez kulturę

1. Proces adaptacji jako podstawa rozwoju osobowości	158
1.1. Współczesne trendy interpretacyjne	158
1.2. Społeczno-analityczna interpretacja osobowości według R. Hogana	161

1.3. Ewolucja i środowisko podstawą osobowości w interpretacji T. Millona	162
2. Kultura i jej znaczenie – teorie kulturowe osobowości	165
2.1. Kultura a osobowość w interpretacji szkoły wzorców kulturowych – sięgając do historii badań i analiz	166
2.2. Współczesne kierunki badań nad relacją kultura–osobowość	170
Podsumowanie	188

Rozdział VII. Właściwości natury i jej sposób spełniania się w interakcji z otoczeniem – sięgając ku przeszłości, która wciąż ma znaczenie. Ewolucja podstawą osobowości	190
1. Podmiot i jego potrzeby naturalne w interakcji – psychoanaliza S. Freuda	191
2. Podmiot i kultura wpisana w naturę a indywidualna linia rozwoju – C.G. Jung	206
Podsumowanie	217

Rozdział VIII. Podmiot i jego potrzeby a formy adaptacji do społeczności i kultury	219
1. Kultura a potrzeby podmiotu – perspektywa psychoanalityczna E. Fromma	219
2. Kultura a potrzeby podmiotu – propozycja H.S. Sullivana	227
3. Społeczność i kultura w interakcji z podmiotem – propozycja K. Horney	234
4. Człowiek i jego dążenie do twórczej adaptacji – podstawy teorii A. Adlera	239
Podsumowanie	243

Rozdział IX. Człowiek jako podmiot w interakcji z innymi – teorie relacji z obiektem	246
1. Mechanizmy obronne ego w interpretacji A. Freud	246
2. Mechanizmy rozwoju i zaburzeń w interpretacji M. Klein	248
3. Procesy kształtowania się osobowości w ujęciu M. Mahler	250
4. Rozwój ego w analizach W. Fairbairna	251
5. O. Kernberga interpretacja zaburzeń ego	253
6. Rozwój struktury „mnie” – propozycja D. Winnicotta	255
7. Psychologia <i>self</i> H. Kohuta	258
Podsumowanie	261

Rozdział X. Człowiek jako podmiot w procesie adaptacji i rozwoju własnego potencjału – ku odkrywaniu własnej tożsamości	262
1. Psychologia ego H. Hartmanna	262
2. Kompetencja jako cel rozwoju i adaptacji – propozycja R. White’a	265
3. Teoria psychospołecznego rozwoju ego E.H. Eriksona	266
4. Rozwój w interpretacji kontynuatorów myśli eriksonowskiej	272
5. Mechanizmy i fazy rozwoju ego według J. Loevinger	275
6. Dążenie do spełnienia jako cel rozwoju w ujęciu Ch. Bühler	278
Podsumowanie	283

Rozdział XI. Człowiek jako podmiot działający i samoregujący – aktywistyczno-regulacyjne teorie osobowości	284
1. Ogólne podstawy teorii aktywistyczno-regulacyjnych	284
2. Działalność jako podstawa osobowości w interpretacji S.L. Rubinsztejna	285
3. Aktywistyczna teoria osobowości A.N. Leontjewa	287
4. Osobowość w interpretacji S. Gerstmana	290
5. Osobowość jako system tworzący i realizujący plany – propozycja T. Mądrzyckiego	294
6. Regulacyjna Teoria Osobowości J. Reykowskiego	298
7. Osobowość jako organizacja informacji w interpretacji W. Łukaszewskiego	301
8. Zadania podstawą rozwoju osobowości w interpretacji K. Obuchowskiego	304
9. Główne współczesne problemy aktywistycznej interpretacji	308
10. Działanie jako proces samoregulacji	311
Podsumowanie	314

Rozdział XII. Od spełnienia potrzeb i doświadczania siebie ku tworzeniu własnej tożsamości w interakcji	316
1. Naturalne dążenia – od realizacji potrzeb ku wartościom	317
1.1. Główne idee A. Angyala	317
1.2. Dążenie do spójności jako podstawowy motyw – interpretacja P. Lecky	322
1.3. Syndromy osobowości w ujęciu A. Masłowa	324
1.4. Dążenie do samorealizacji a rozwój osobowości – interpretacja C.R. Rogersa	328
2. Człowiek jako istota rozumiejąca i doświadczająca – antycypacja podstawą osobowości	333
3. Od potrzeb ku narracji – personologia H. Murraya	339

4. Biograficzne i narracyjne podstawy osobowości – konsekwencje teorii H. Murraya	345
5. Podmiot doświadczający w interpretacji H.J.M. Hermansa – w stronę „dialogowego ja”	350
Podsumowanie	356

Rozdział XIII. Człowiek jako podmiot odkrywający sens – egzystencjalna psychologia osobowości. W stronę podmiotu

osobowego	357
1. Podstawowe założenia psychologii egzystencjalnej	357
2. Stawianie się w interpretacji L. Binswanger’a	361
3. Rozwój w ujęciu R. Maya	364
4. Mechanizmy nadawania znaczeń w interpretacji E. Strausa	365
5. Wola sensu jako podstawa rozwoju osobowości w teorii V. Frankla	367
6. Człowiek jako podmiot osobowy w interpretacji K. Popielskiego	372
Podsumowanie	374

Rozdział XIV. Autorska propozycja personalistycznej interpretacji

osobowości	376
1. U podstaw możliwości interpretacji osobowości – ścieżki metodologiczne	376
2. Podstawy empiryczne uzasadniające możliwość interpretacji rozwoju osobowości poprzez odniesienie do atrybutów osoby	381
3. Spełnianie się osoby jako podstawa rozwoju osobowości	384
4. Prawa rozwoju osobowości	389
4.1. Zasada „przywiązanie–dystansowanie–indywiduacja”	390
4.2. Relacja pomiędzy perspektywą subiektywną a perspektywą obiektywną	397
4.3. Zasada „od zewnątrz–ku wewnątrzoparciu”	399
4.4. Rozwój w kierunku bycia podmiotem	404
Podsumowanie – refleksje końcowe	407

Bibliografia	410
--------------------	-----

Spis tabel	423
Spis schematów	424